

פתרון הבחינה בעברית: הבנה, הבעה ולשון

יחידת לימוד אחת

מועד קיץ 2010 - שאלון ב'

שאלון: 011108 , 211

מוגש על-ידי: ישראלה דויד, רחל נעים

מורות ללשון ברשת בתי הספר של יואל גבע

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
 ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
 מועד הבחינה: קיץ תשי"ע, 2010
 מספר השאלון: 211,011108

מדינת ישראל
 משרד החינוך

עברית: הבנה, הבעה ולשון

שאלון ב'

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שלוש שעות וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון – הבנה והבעה	} 50 נקודות
חלק א: הבנה	
חלק ב: הבעה	} 24 נקודות
פרק שני – תחביר	
פרק שלישי – מערכת הצורות	26 נקודות
סה"כ	100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: הקפד על כתב ברור, על כתיב נכון, על כללי הדקדוק ועל פיסוק הגיוני.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
 רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשי"ע, מס' 011108, 211

- 2 -

קרא את המאמר שלפניך, וענה על השאלות לפי ההוראות בפרקים שאחריו.

מותה של הפרטיות

(מעובד על פי מזרחי, י' [מארס, 2006]. האייל הקורא, כתב עת לענייני תרבות ואקטואליה.

אוחזר בתאריך 6 בספטמבר 2009, מתוך: www.haayal.co.il/story?id=2575)

לפני שנים אחדות נתן ממשל ארצות-הברית הרשאה לצותת לשיחות טלפון של אזרחים אמריקניים, בלי שקיבל מבית המשפט צו המתיר זאת, ובכך עורר סערה פוליטית. מטרת הציתותים הייתה להאזין לשיחות ולתשדורות של השודים בפעילות טרור ולהשיג מידע מודיעיני בנוגע לתכנון פיגועים. כצפוי, רבים הסתערו על הנושא כמוצאי שלל רב, בהציגם את הממשל כממשל עריץ המבקש לעצמו סמכויות מלוכניות, ורומס ברגל גסה עקרונות מקודשים ובראשם – ההגנה על הפרטיות. מבחינה טכנית אולי זו עברה, משום שבמקרה זה פעל הממשל בניגוד לחוק, אולם מבחינה מהותית אין לדבר כל משמעות, משום שעם ההתפתחות הטכנולוגית בתחילת המאה העשרים ואחת, האיסור על ציתות – אין לו אחיזה במציאות.

ידוע כי זה מכבר למדינות שונות יש מתקנים טכנולוגיים מתקדמים, המיועדים לקלוט כל סוג של תשדורת אלקטרונית בעולם. מטרת מתקנים אלה היא לאתר תשדורות המסכנות את ביטחונם של התושבים. לאור זאת אפשר להניח שבכל הקשור לתקשורת אלקטרונית זה זמן רב העולם נמצא במצב שבו הפרטיות אינה קיימת עוד. מבחינה מעשית אובדן הפרטיות הוא קודם כול תולדה של המציאות הטכנולוגית ולא של החלטת ממשלה – חוקית או בלתי חוקית.

החברה המודרנית, בלהיטותה לקדמה טכנולוגית, ויתרה הלכה למעשה על חלק גדול מזכות האדם לפרטיות. תארו לעצמכם כי בשנת 1985 היה מתפרסם מאמר עתידני המתאר חזיון בלהות, שבו העולם נשלט על ידי שלטון עריץ, המחזיר לגופו של כל אדם שֶׁבֶב אלקטרוני. שבב זה היה מאפשר לשלטון לעקוב אחר מקום הימצאו של האדם עשרים וארבע שעות ביממה, שבעה ימים בשבוע, וכותב המאמר היה קובע כי תחזית זו תתממש לדעתו כבר בשנת 2005. סביר להניח שרוב הקוראים היו מגיבים על תחזית זו בחוסר אמון מוחלט. אך האמת היא שרבים מתושבי העולם נשאו בכיסיהם שבב אלקטרוני כזה כבר לפני שנת 2005. יתרה מזו, הם עשו זאת אז ועושים זאת כיום בהתנדבות וברצון, בלי ששליטים אכזריים יכפו עליהם לעשות כן. השבב הזה הוא כמובן הטלפון הנייד, הנישא בידי רבים ברוב שעות היממה דווקא באותן מדינות המקדשות את הזכות לפרטיות.

רבים כבר יודעים כי בכל רגע אפשר לאתר את מיקומו הגאוגרפי של מכשיר טלפון נייד, גם כאשר המכשיר כבוי. המשטרה משתמשת ביכולת זו אין ספור פעמים, למשל בניסיונה לאתר את מקום הימצאם של חשודים או נעדרים, אולם אותה יכולת עלולה לשמש גם למטרות "חיוביות" פחות. עובדה זו עוד לא גרמה לאדם אחד לוותר על המכשיר יקר הערך. הטלפון הנייד הוא רק דוגמה אחת מני רבות לאמצעים טכנולוגיים שאנו מכניסים אל חיינו בששון וברצון, אמצעים שיש להם פוטנציאל להפרות בוטות של הזכות לפרטיות. כל מי שמתמש באינטרנט יודע כי ההיסטוריה של האתרים שהוא ביקר בהם מתועדת במחשבים של סֶפֶק האינטרנט שלו. גם הממיר הדיגיטלי, המצוי בבתים רבים, יכול לשמש אמצעי למעקב אחר ערוצי הטלוויזיה שדרי הבית צופים בהם.

הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשי"ע, מס' 011108, 211

- 3 -

35 אמצעים אלה ועוד רבים אחרים מסכנים את הפרטיות של האזרח. ברור כי הסכנה הטמונה באובדן הפרטיות אינה נשקפת רק מגורמים ממשלתיים או ביטחוניים, הרי לרובנו אין סיבה לחשוש מכך. הסכנה נשקפת דווקא מגורמים פרטיים ועסקיים, שישמחו לדעת עלינו כמה שיותר לטובת המטרות השיווקיות שלהם. עם יד על הלב – האם מישהו בוטח באופן מוחלט בחברות תקשורת שלא יפלו לפרטיות שלו באמצעות הכלים הטכנולוגיים שהן עצמן מספקות?

40 לשינויים הטכנולוגיים האדירים שעוברים עלינו בדורות האחרונים יש גם השפעה תרבותית לא מבוטלת. נראה כי האדם בן ימינו, בעיקר הצעיר, להוט להציב מצלמה בחדרו. הטלוויזיה במדינות המערב מוצפת ב"תכניות מציאות" (ריאליטי) שהן למעשה תכניות מציאות; האינטרנט גדוש באין ספור אתרים "אישיים", החושפים לעיני הגולשים את הפרטים האישיים ביותר של בעל האתר, וכוכבי פופ מציבים בבתיהם צוותי טלוויזיה עשרים ארבע שעות ביממה, ומנהלים את חייהם בשידור חי. את הגישה התרבותית של ימינו כלפי הפרטיות אפשר לתאר כ"זכות ליותר על הפרטיות" או "הזכות להיחשף".

לנוכח מצב זה, ברור כי הפרטיות בימינו אינה נתפסת כפי שנתפסה לפני כמאה שנים, בתקופה שבה תנועות ליברליות בעולם המערבי נאבקו למען חקיקה שתגביל את יכולתו של השלטון לחדור לחיי אזרחיו. המצב כיום מבטא סתירה פנימית: ככל שהיכולת לחדור לסביבה האינטימית ביותר של האדם הולכת וגדלה, כך פוחת החשש של האדם מפני חדירה אפשרית זו. יתרה מזאת, אנשים רבים מוכנים לשלם ברצון במטבע של אובדן הפרטיות כדי להבטיח שמירה על רכושם הפרטי. ניקח לדוגמה מערכת איתור המותקנת בכלי רכב רבים בישראל. מערכת זו מאפשרת לדעת את מיקומה הגאוגרפי של המכונית בכל זמן נתון. המטרה המקורית שלשמה פותחה המערכת הייתה איתור מכונית במקרה של גנבה. אולם למעשה אדם המתקין אותה במכוניתו מוכן ליותר על חלק מפרטיותו בתמורה להגדלת הסיכוי שמכוניתו הגנובה תימצא.

55 "האדם החדש" אינו מחשיב את אובדן הפרטיות כאיום שווה-ערך לאיזומים אחרים על ביטחונו ועל אורח חייו, כגון טרור, פשיעה או זיהום אוויר.

אם כן, במאבק המתמיד לשמור על פרטיותנו, האויב הגדול ביותר שלנו הוא לא הממשלות החודרניות או תאגידי הענק תאבי הבצע; האויב הגדול ביותר הוא אנחנו.

הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשי"ע, מס' 011108, 211

- 4 -

פרק ראשון – הבנה והבעה (50 נקודות)

בפרק זה שני חלקים – א: הבנה, ב: הבעה.
ענה על השאלות לפי ההוראות בכל חלק.

חלק א: הבנה (25 נקודות)

ענה על כל השאלות 1-7 על פי המאמר.

1. בשורות 10-15 הכותב טוען כי הסיבה לאובדן הפרטיות היא המציאות הטכנולוגית, והוא דוחה טענה אפשרית אחרת.

א. ציין את הטענה שהוא דוחה. (2 נקודות)

ב. במאמרי טיעון הכותבים נוהגים להציג טענות מנוגדות ולדחותן.

לשים מה לדעתך הם עושים זאת? (2 נקודות)

2. א. העתק למחברתך את התשובה הנכונה מבין ארבע האפשרויות שלפניך. (3 נקודות)
מהי הטענה המרכזית של כותב המאמר?

(1) תאגידי הענק החודרים לכל פינה בחיינו הם המאיימים הגדולים ביותר על הפרטיות.

(2) במאה העשרים ואחת המאיימים הגדולים ביותר על הפרטיות הם בני האדם.

(3) לפני כמאה שנים ידעו אנשים להגן טוב יותר על זכותם לפרטיות.

(4) כיום אנשים רבים מוכנים לשלם מחיר יקר עבור הזכות לפרטיות.

ב. הבא שתי דוגמאות מן המאמר שהכותב משתמש בהן כדי לבסס את טענתו. (2 נקודות)

3. העתק למחברתך את התשובה הנכונה מבין ארבע האפשרויות שלפניך. (2 נקודות)
בשורות 45-46 פתוב "הזכות לוותר על הפרטיות".

במילים אלה מבקש הכותב להביע את:

א. ביקורתו כלפי תפיסת הפרטיות בעבר.

ב. הצעתו לקבוע בחוק זכות חדשה המתאימה לימינו.

ג. הזדהותו עם התרבות של הדור הצעיר.

ד. יחסו הציני לתרבות העכשווית.

4. בשורה 49 הכותב טוען כי "המצב כיום מבטא סתירה פנימית".

הסבר את הסתירה שהכותב מתכוון אליה. (2 נקודות)

תשובות לעמוד 4

פרק ראשון – הבנה והבעה

חלק א': הבנה

שאלה מספר 1

- א. הטענה שדוחה הכותב היא- אובדן הפרטיות הוא תולדה של החלטת ממשלה חוקית או לא חוקית.
- ב. הכותבים נוהגים להציג טענות מנוגדות ולדחותן על מנת להדגיש את טענתם. הבלטת טענת הכותב תוך הפרכת טענות אחרות מסייעת לכותב בשכנוע הקורא לגבי המסר שהוא רוצה להעביר.

שאלה מספר 2

- א. 2 – במאה העשרים ואחת המאיימים הגדולים ביותר על הפרטיות הם בני האדם.
- ב. (1) שורה 51- "אנשים רבים מוכנים לשלם ברצון במטבע של אובדן הפרטיות כדי להבטיח שמירה על רכושם הפרטי.
- (2) שורות 58-59: "האויב הגדול ביותר שלנו הוא לא הממשלות החודרניות ... ; האויב הגדול ביותר הוא אנחנו".

שאלה מספר 3

התשובה הנכונה היא ד' - יחסו הציני לתרבות העכשווית.

שאלה מספר 4

הסתירה שאליה מתכוון הכותב נובעת מההתייחסות של האדם לחדירה לפרטיות ולאינטימיות שלו: כאשר האפשרויות הטכנולוגיות מתקדמות יותר ומאפשרות חדירה לסביבה האינטימית, מצפים שהאדם יחשוש יותר מפני חדירה זו מתוך קנאות ושמירה על הפרטיות, למרות זאת החשש פוחת.

הבנה, הבעה ולשון, קיץ תש"ע, מס' 011108, 211

- 5 -

5. הכותב משתמש במאמרו בביטויים המביעים ספק.
- א. העתק מן המאמר שני ביטויים או מילים להבעת ספק. (2 נקודות)
- ב. הסבר מה יכול להיות השיקול לשימוש בביטויים כאלה במאמרי טיעון. (2 נקודות)
6. בשורות 56-57 הכותב טוען כי: "האדם החדש אינו מחשיב את אובדן הפרטיות כאיום שווה-ערך לאיומים אחרים על ביטחונו ועל אורח חייו, כגון טרור, פשיעה או זיהום אוויר". מה דעתך על טענה זו? בסס את דבריך על המאמר. (4 נקודות)
7. לפניך קטע הלקוח מחוברת העוסקת בענייני משפט:
- "זכות לפרטיות היא הזכות לשמור על מתחם סביבנו, הכולל את כל אותם דברים שהם חלק מאתנו, כגון הגוף, הבית, המחשבות, הרגשות, הסודות והזהות. הזכות לפרטיות מקנה לנו את היכולת לבחור לאילו חלקים במתחם זה ניתן גישה לאחרים, ולשלוט על ההיקף, האופן ועיתוי השימוש באותם חלקים שבהרנו להשוף".
- (מתוך "און ואח", פרטיות בסביבה הדיגיטלית, המרכז למשפט וטכנולוגיה, עורכים: ניבה אלקין-קורן, מיכאל בירנהק, 2005)
- א. מהי מטרת קטע זה? (2 נקודות)
- העתק למחברתך את התשובה הנכונה ביותר מבין ארבע האפשרויות שלפניך.
- (1) להציע הגדרה
 - (2) להציג בעיה
 - (3) להעלות הסתייגות
 - (4) להציג מסקנה
- ב. לפניך שלושה מצבים המוזכרים במאמר. אילו מהם פוגעים בזכות לפרטיות לפי הקטע לעיל? הסבר מהי הפגיעה במקרים שציינת. (2 נקודות)
- (1) לפני כמה שנים נתן ממשל ארצות-הברית הרשאה לצותת לשיחות טלפון של אזרחים אמריקניים, בלי שקיבל מבית משפט צו המתיר זאת.
 - (2) כוכבי פופ מציבים בבתיהם צוותי טלוויזיה עשרים וארבע שעות ביממה, ומנהלים את חייהם בשידור חי.
 - (3) כל אדם חייב לשאת שבב אלקטרוני, המאפשר לשלטון לדעת כל הזמן את מקום הימצאו של האדם.

/המשך בעמוד 6/

התשובות לעמוד זה מופיעות בעמוד הבא

תשובות לעמוד 5

שאלה מספר 5

א.

שורה 6- מבחינה טכנית אולי זו עבירה

שורה 12- אפשר להניח / סביר להניח

שורה 41- נראה

ב. באמצעות שימוש בביטויים המביעים ספק יוצר הכותב אי-ודאות, הסתייגות לגבי הנאמר, ובהמשך מסיר את הספק. כך הוא מחזק את המסר שרצה להעביר לקורא.

שאלה מספר 6

כל תשובה שתקבל ובתנאי שתהיה מנומקת היטב.

שאלה מספר 7

א. 1 -

ב. משפט (1) ו- (3)

1 - הפגיעה בזכות לפרטיות בכל אותם דברים שהם חלק מאיתנו (מחשבות, רגשות, סודות וכו').

3 - הפגיעה ביכולת לבחור לאילו חלקים במתחם זה ניתן גישה לאחרים, ולשלוט על ההיקף...

הבנה, הבעה ולשון, קיץ תש"ע, מסי 011108, 211

- 6 -

חלק ב: הבעה (25 נקודות)

בחר באחד מן הנושאים 8-9 וכתוב עליו מאמר בהיקף של עמוד עד עמוד וחצי לפי ההוראות.

8. מצלמות בבית הספר

אחת העיריות בארץ החליטה להציב מצלמות אבטחה בבתי הספר בעיר, כדי להילחם במקרים של הפרות משמעת ואלימות המתרחשים בין כותלי המוסד החינוכי בשעות הלימודים. כתוב מאמר טיעון, ובו הבע את דעתך בנושא זה. נמק את דבריך.

9. "אל תסתכל בקנקן, אלא במה שיש בו" (אבות, ד', כ')

החברה בימינו עסוקה בעיקר בחיצוניותו של האדם ופחות בפנימיותו. כתוב מאמר טיעון, ובו הבע את דעתך על תופעה זו ועל השפעותיה. נמק את דבריך.

הבנה, הבעה ולשון, קיץ תשי"ע, מס' 011108, 211

- 7 -

פרק שני – תחביר (24 נקודות)

בפרק זה ענה על ארבע שאלות: על שאלה 10 (חובה), ועל שלוש מן השאלות 11-15 (שאלות בחירה).
(לכל שאלה – 6 נקודות)

שים לב: השאלות בפרק זה כוללות סעיפים העוסקים בניתוח תחבירי וסעיפים העוסקים בהמרה, בניסוח מחדש.
בסעיפים שנדרש בהם ניתוח תחבירי, הקפד על ההנחיות הכלולות בגוף השאלה;
בסעיפים שנדרשת בהם המרה: – הקפד על משמעות הגיונית במשפט שתכתוב.
– תוכל להשמיט או להוסיף מילים לפי הצורך.

10. **שאלת חובה** (6 נקודות)

לפניך משפט. העתק אותו למחברתך, וענה על הסעיפים א-ג שאחריו.

פס' נושא

פס' לוואי
לוואי
נושא
ידוע כי למדינות שונות יש מתקנים טכנולוגיים, המיועדים לקליטת תשדורת אלקטרונית בעולם.

- א. ציין את הסוג התחבירי של המשפט: פשוט, מורכב או איחוי (מחובר).
אם המשפט מורכב – תחם את הפסוקית או הפסוקיות, וציין את תפקידן התחבירי.
אם המשפט הוא משפט איחוי – תחם את האיברים, וציין את סוגם התחבירי.
אם יש במשפט חלקים כוללים – ציין זאת.
- ב. ציין את התפקיד התחבירי של המילים המודגשות בקו.
- ג. פרק את המשפט לשני משפטים נפרדים.

א. משפט מורכב > פס' נושא מורכבת > עיקרי פשוט
פס' לוואי פשוטה > עיקרי פשוט

ג. 1) ידוע שלמדינות שונות יש מתקנים טכנולוגיים.

/המשך בעמוד 8/

2) המתקנים מיועדים לקליטת תשדורת אלקטרונית בעולם.

הבנה, הבעה ולשון, קיץ תש"ע, מסי 011108, 211

- 8 -

שאלות בחירה (18 נקודות)

ענה על שלוש מהשאלות 11-15 (לכל שאלה – 6 נקודות).

11. לפניך משפט. העתק אותו למחברתך, וענה על הסעיפים א-ג שאחריו.
- אובדן הפרטיות הוא תולדה של המציאות הטכנולוגית ולא של החלטת ממשלה טובה או רעה.**
- א. ציין את הסוג התחבירי של המשפט: פשוט, מורכב או איחוי (מחובר).
- אם המשפט מורכב – תחם את הפסוקית או הפסוקיות, וציין את תפקידן התחבירי.
- אם המשפט הוא משפט איחוי – תחם את האיברים, וציין את סוגם התחבירי.
- אם יש במשפט חלקים כוללים – ציין זאת.
- ב. במשפט הנתון יש צירוף היוצר דו-משמעות.
- העתק את הצירוף היוצר דו-משמעות, והסבר במונחים תחביריים את הסיבה לדו-משמעות.
- ג. נסח את המשפט הנתון כמשפט פועלי.
12. לפניך שלושה משפטים III-I. קרא אותם, וענה על הסעיפים א-ג שאחריהם.
- I. נראה כי האדם בן ימינו, בעיקר הצעיר, להוט להציב מצלמה בחדרו.
- II. המשטרה משתמשת ביכולתה לאתר את מיקומם של מכשירים אלקטרוניים, למשל טלפון נייד, בניסיונה לעקוב אחר חשודים.
- III. "האדם החדש" אינו מחשיב את אובדן הפרטיות כאיום שווה-ערך לאימים אחרים על ביטחונו ועל אורח חייו, כגון טרור, פשיעה וזיהום אוויר.
- א. מהו התפקיד התחבירי המשותף לחלקים המודגשים בקו במשפטים שלעיל?
- ב. לשם מה משתמשים בכתיבה במילים או בצירופים בעלי תפקיד תחבירי זה?
- ג. לפניך משפט נוסף שבו חלק תחבירי מודגש בקו.
- הטלפון הסלולרי הוא רק דוגמה אחת מני רבות לאמצעים טכנולוגיים חדישים.**
- האם החלק התחבירי המודגש במשפט זה הוא בעל תפקיד תחבירי זהה לתפקיד התחבירי המשותף שצינת בסעיף א? נמק את תשובתך.

תשובות לעמוד 8

שאלות בחירה

על הנבחן לענות על שלוש מהשאלות 11-15.

שאלה מספר 11

- א. משפט פשוט בעל חלקים כוללים.
- ב. הצירוף היוצר דו-משמעות:
החלטת ממשלה טובה או רעה.
- הסבר- שם התואר (טובה או רעה) מתאר את הנסמך- החלטה (החלטה טובה או רעה של ממשלה) או את הסומך- ממשלה (החלטה של ממשלה טובה או רעה).
- ג. הפרטיות אבדה עקב המציאות הטכנולוגית ולא עקב החלטת ממשלה טובה או רעה.

שאלה מספר 12

- א. תפקיד תחבירי משותף- תמורה.
- ב. משתמשים בתמורה על מנת לפרט, להדגים, להסביר, להוסיף מידע ולהעשיר את הטקסט.
- ג. לא. המשפט שלפנינו הוא משפט שמני. החלק המודגש מופיע אחרי אוגד והוא החידוש במשפט, ולכן ינותח כנשוא.
- במשפטים המופיעים בסעיף א, התמורה נלווית לשם העצם שלפניה ומשמשת ביטוי נוסף, המתאר את אותו הדבר.

הבנה, הבעה ולשון, קיץ תש"ע, מס' 011108, 211

- 9 -

13. לפניך ארבעה משפטים: IV-I, שלושה מהם משובשים ואחד תקין. קרא אותם, וענה על הסעיפים א-ב שאחריהם.
- I. תנועות ליברליות שמרו ופעלו למען מימוש הזכות של האזרח לפרטיות.
 - II. אחד השימושים של לווניי התקשורת הוא העברת אותות בין שתי נקודות.
 - III. הממונה על הגנת הפרטיות ועל החופש מידע באנגליה פרסם כללים לשמירה על הפרטיות בסביבה דיגיטלית.
 - IV. במאה העשרים ואחת יש לאנשים ספקות רבות באשר לשמירה על הזכות לפרטיות.
 - א. העתק למחברתך את מספרי המשפטים המשובשים.
 - ב. תקן את השיבוש בכל משפט.
14. לפניך שני משפטים II-I, ובכל אחד מהם יש חלקים כוללים. העתק אותם למחברתך, וענה על הסעיפים א-ג שאחריהם.
- I. ברור כי הסכנה הטמונה באובדן הפרטיות אינה נשקפת רק מגורמים ממשלתיים או ביטחוניים.
 - II. הסכנה נשקפת דווקא מגורמים פרטיים ועסקיים שישמחו לדעת עלינו כמה שיותר.
 - א. בכל משפט תחם את החלקים הכוללים, וקבע את תפקידם התחבירי.
 - ב. באיזה קשר לוגי מתקשרים החלקים הכוללים זה לזה בכל אחד מהמשפטים?
 - ג. כתוב את שני המשפטים II-I כמשפט אחד.
15. לפניך ארבעה משפטים IV-I, ובכל אחד מהם מודגש בקו חלק תחבירי. קרא אותם, וענה על הסעיפים א-ג שאחריהם.
- I. היכולת לחדור למתחם האינטימי ביותר של האדם הולכת וגדלה.
 - II. בקשת המשטרה לצותת בלי הגבלה לאזרחים נבדקה ואושרה.
 - III. היכולת לאתר מכשיר טלפון נייד עלולה לשמש גם למטרות "חיוביות" פחות.
 - IV. אנשים רבים מוכנים לשלם במטבע של אובדן הפרטיות.
 - א. העתק למחברתך את החלק המודגש בקו, שהוא יוצא דופן מבחינה תחבירית.
 - ב. ציין את התפקיד התחבירי המשותף לחלקים האחרים.
 - ג. לפניך משפט:
- מוסדות רבים יתקינו מצלמות נסתרות שיפעלו עשרים וארבע שעות ביממה. כתוב משפט זה מחדש כך שיכלול חלק בעל תפקיד תחבירי הזנה לתפקיד התחבירי המשותף שציינת בסעיף ב.
- /המשך בעמוד 10/

תשובות לעמוד 9

שאלה מספר 13

- א. המשפטים המשובשים הם: I, III, IV.
- ב.
- א. תנועות ליברליות שמרו על מימוש הזכות של האזרח לפרטיות ופעלו למענו.
 - א. הממונה על הגנת הפרטיות ועל חופש המידע באנגליה פרסם כללים לשמירה על הפרטיות בסביבה דיגיטלית.
 - א. במאה העשרים ואחת יש לאנשים ספקות רבים באשר לשמירה על הזכות לפרטיות.

שאלה מספר 14

- א.
- א. ממשלתיים או ביטחוניים – לוואי כולל
 - א. פרטיים ועסקיים – לוואי כולל
- ב.
- א. ברירה
 - א. הוספה
- ג. ברור כי הסכנה הטמונה באובדן הפרטיות אינה נשקפת רק מגורמים ממשלתיים או ביטחוניים, אלא דווקא מגורמים פרטיים ועסקיים שישמחו לדעת עלינו כמה שיותר.

שאלה מספר 15

- א. משפט II- נבדקה ואושרה.
- ב. נשוא מורחב.
- ג. מוסדות רבים מתכוונים/ מעוניינים/ רוצים להתקין מצלמות נסתרות שיפעלו עשרים וארבע שעות ביממה.

הבנה, הבעה ולשון, קיץ תש"ע, מס' 011108, 211

- 10 -

פרק שלישי – מערכת הצורות (26 נקודות)

בפרק זה ענה על שלוש שאלות: על שאלה 16 (חובה), ועל שתיים מהשאלות 17-20 (שאלות בחירה).

16. שאלת חובה (8 נקודות)

א. לפניך ארבע קבוצות של מילים I-IV. מכל קבוצה העתק למחברתך את המילה היוצאת דופן מבחינת השורש, וכתוב את השורש שלה.

- I. רשות, רשיון, מורשת - י.ר.ש
- II. כנו, מוכנים, נכון - כ.נ.ה/י
- III. מחול, מחל, חל - מ.ח.ל
- IV. ממשל, משלה, משל - ש.ל.ה/י

ב. בטבלה שלפניך עמודה ובה פעלים מודגשים ועמודה ובה שמות מודגשים.

צור ארבעה זוגות: התאם לכל פועל שם הגזור מאותו שורש של הפועל.

העתק למחברתך את הזוגות.

שים לב: בטור הפעלים יש פועל אחד מיותר, בלי בן-זוג.

השם	הפועל
עליה ברמת החיים	התלמיד עלעל בספר.
התעללות בחיות	איני מתעלם מן הבקשה.
יעילות בעבודה	הסבלים מעלים את הרהיטים לקומה העליונה.
העלמות מס	החוק מועיל לציבור.
	הילדים השובבים עוללו צרות.

מתעלם – העלמות מס

מעלים – עליה ברמת החיים

מועיל – יעילות בעבודה

עוללו – התעללות בחיות

הבנה, הבעה ולשון, קיץ תש"ע, מס' 011108, 211

- 11 -

שאלות בחירה (18 נקודות)

לפניך ארבע שאלות: שתיים מתחום הפועל (שאלות 17-18), ושתיים מתחום השם (שאלות 19-20). עליך לענות על שתי שאלות בלבד. תוכל לבחור אותן כרצונך: מתחום הפועל, מתחום השם או משני התחומים (לכל שאלה – 9 נקודות).
שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים שבה.

הפועל

17. א. לפניך משפט מן המאמר: "הטלוויזיה במדינות המערב מוּצָפֶת ביתכניות מציאות" (ריאליטי) (שורות 41-42).

(1) הפועל מוּצָפֶת הוא פועל סביל.

מהי הצורה הפעילה של פועל זה? העתק למחברתך את התשובה הנכונה.

צִפְתָּהּ, תִּצְיֵף, תִּפְיֵצוּ, הִתְפּוֹצְצָה

(2) לפניך שלושה משפטים ובהם פעלים מודגשים. מבין הפעלים האלה

העתק למחברתך פועל מאותו בניין של הפועל מוּצָפֶת.

– לכבוד החג יוֹנְפוּ הדגלים אל על.

– אנא, קוֹמוּ לשירת ההמנון.

– כיום העברית היא שפה מְדַבֶּרֶת.

ב. לפי המאמר, במאה העשרים ואחת העולם נִמְצָא בשלב שבו הפרטיות

אינה קיימת עוד.

(1) כתוב את השורש, הבניין, הגוף והזמן של הפועל המודגש. מ.צ.א, נפעל, הווה, נסתר

(2) במהלך דיון על הפועל נִמְצָא העירה אחת התלמידות כי בהקשרים אחרים

אפשר לנתח פועל זה בדרכים אחרות.

כתוב משפט משלך שיכלול את הפועל נִמְצָא, ויהיה אפשר לנתח אותו בדרך

שונה מזו שניתחת פועל זה בסעיף (1). **אנו נמצא את אושרנו.**

(מ.צ.א, קל, עתיד, מדברים)

18. א. לפניך שלושה משפטים, ובכל משפט יש פועל מודגש.

— מכשיר הטלפון הנייד **כָּבוּי**.

— בן דודי **נָשׂוּי** לאישה מפורסמת.

— הילד **קָרוּי** על שם סבו.

(1) איזה פועל יוצא דופן מבחינת הגזרה? **כָּבוּי**

(2) מהי הגזרה המשותפת לשני הפעלים האחרים? **נל"א**

ב. (1) לפניך משפט ובו שני פעלים מודגשים.

החברה **וְתָרָה** על הזכות לפרטיות, ו**נִוְתָרָה** חשופה לחדירת גורמים עסקיים ופרטיים.

ציין את השורש המשותף לשני הפעלים **וְתָרָה**, **נִוְתָרָה**. **י.ת.ר/ו.ת.ר**

(2) לפניך חמישה פעלים שיש להם שורש משותף, הנוטה בשתי דרכים שונות.

יְדָעָה, **נִוְדָעָה**, **יְדָעָה**, **מוֹדַעַת**, **מוֹדִיעָה**

מִיִּין את הפעלים לשתי קבוצות לפי שתי דרכי הנטייה של השורש, וציין את דרך הנטייה של כל קבוצה.

I על-דרך השלמיסָדָעָה יְדָעָה

II על-דרך גזרת נפיינודָעָה מוֹדַעַת מוֹדִיעָה

השם

19. א. לפניך קטע קצר ובו ארבעה שמות מודגשים.

ה**הִגָּנָה** על זכויות האזרח היא עיקרון מקודש בארצות-הברית, ואף על פי כן ניתנה שם ה**רְשָׁאָה** לצוותת לשיחות טלפון. לדעת הכותב, זו ה**פְּרָה** של זכויות האזרח ו**עִבְרָה** על החוק.

(1) איזה שם מן השמות המודגשים בקטע יוצא דופן מבחינת המשקל? **עִבְרָה**

(2) אילו מן השמות שלפניך הם מאותו משקל ומאותה גזרה של השם ה**רְשָׁאָה**? העתק אותם למחברתך.

מְחָאָה, הַפְּרָיָה, הַקְּרָאָה, הוֹרָאָה, הַשְּׂוֹאָה

ב. לפניך משפט ובו שם מודגש.

אובדן הפרטיות הוא תוֹלְדָה של המציאות הטכנולוגית.

איזה מן השמות שלפניך הוא מאותו משקל ומאותה גזרה של השם תוֹלְדָה? העתק אותו למחברתך.

הוֹלְדָה, תוֹדָעָה, תוֹעֵלֶת, תוֹעֵבָה

ג. (1) מהי דרך התצורה של השם מְדַחֵן? **הלחם בסיסים**

(2) כתוב שם נוסף שנוצר באותה דרך תצורה שצינת בסעיף ג (1).

רמזור, רכבל, קרנף...

הבנה, הבעה ולשון, קיץ תש"ע, מס' 011108, 211

- 13 -

20. א. לפניך ארבעה שמות מודגשים.

מחקר כַּמּוֹתִי, אדם שְׁמֵרָנִי, מעבר בְּטִיחוֹתִי, חינוך גּוֹפְנִי

(1) מהי המשמעות המשותפת לשמות האלה? **שם תואר**

(2) מהי דרך התצורה המשותפת לשמות האלה? **בסיס + צורן סופי**

ב. לפניך רשימה של תשעה שמות.

מוֹרָד, מוֹרָא, מְלוּכָה, מְלוֹן, מְעִידָה (=נפילה), מוֹשְׁבָה, מְקַלֵּט,

מְדַד, מוֹתָה (של הפרטיות)

העתק למחברתך את הטבלה, ומיין בה את השמות.

שמות שבהם המ"ם היא תחילית	שמות שבהם המ"ם היא שורשית
מורד	מלוכה
מורא	מעידה
מלון	מדד
מושבה	מותה
מקלט	

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך